

تحلیل موضوعی نشریات علمی-پژوهشی حوزه مالی و حسابداری در ایران و مقایسه با نشریه Finance آمریکا با مدل پانل دیتا

فریدون رهنمای رودپشتی^۱
بهاره بنی طالبی دهکردی^۲
مریم کاویان^۳

تاریخ پذیرش: ۹۳/۷/۱

تاریخ دریافت: ۹۳/۴/۳

چکیده

این پژوهش به تحلیل موضوعی نشریات دارای رتبه علمی-پژوهشی حوزه مالی و حسابداری در ایران و نشریه Finance آمریکا و مقایسه نتایج آنها با یکدیگر با استفاده از مدل پانل دیتا می‌پردازد. هدف پژوهش، سنجش اثربخشی رویکرد محتوایی این نشریات در چاپ مقالات با موضوع حسابداری و مالی است. جامعه آماری مربوط به یازده فصلنامه دارای رتبه علمی-پژوهشی در حوزه حسابداری و شش فصلنامه دارای رتبه علمی-پژوهشی در حوزه مالی طی دوره زمانی ۱۳۹۱-۱۳۸۸ و مقایسه نتایج آنها با ۴۸۰ عنوان مقاله منتشر شده در نشریه Finance، در طی سالهای ۲۰۱۱-۲۰۰۸ می‌باشد. روش پژوهش با استفاده از تکنیک تحلیل محتوا از نوع کمی و روش تجزیه و تحلیل آماری و اقتصادسنجی است. نتایج بررسی‌ها نشان می‌دهد که در نشریات حسابداری ایران رابطه معنی‌دار اما ضعیفی بین تعداد مقالات منتشره و موضوع حسابداری وجود دارد. همچنین در نشریات مالی ایران رابطه مثبت و معنی‌داری بین تعداد مقالات منتشره با موضوع مالی وجود دارد. علاوه بر این ارتباط مثبت و معناداری بین رویکرد انتشار مقالات در نشریه Finance آمریکا با موضوع مالی وجود دارد.

واژه‌های کلیدی: مجله علمی، حسابداری، مالی، تحلیل محتوا، مدل پانل دیتا.

۱- استاد و عضو هیات علمی دانشگاه آزاد اسلامی واحد علوم و تحقیقات Rahnama.roodposhti@gmail.com
۲- عضو هیئت علمی گروه حسابداری دانشگاه آزاد اسلامی واحد شهرکرد (مسئول مکاتبات) Banitalebi57@yahoo.com
۳- کارشناس پژوهشی دانشگاه آزاد اسلامی واحد علوم و تحقیقات m.kaviyaan@gmail.com

۱- مقدمه

با توجه به خیل عظیم دانشجویان و دانش‌آموختگان دوره‌های تحصیلات تکمیلی کارشناسی ارشد و دکتری تخصصی، محصول دوران تحصیلی آنان پایان‌نامه‌ها و مقالات مستخرجه از پایان‌نامه‌ها است که عمدتاً در نشریات علمی-پژوهشی این رشته در ایران به چاپ می‌رسد و بررسی و تحلیل محتوا و موضوع آنها، اطلاعات مفیدی در خصوص رویکرد و اولویت‌های پژوهشی رشته را منعکس می‌کند. هرچند به نظر می‌رسد روال پرداختن به مباحث حسابداری مالی در پایان‌نامه‌ها رو به کاهش است و موضوعاتی همچون مدیریت مالی به عنوان یکی از اولویت‌های رشته مطرح و به آن پرداخته می‌شود که قطعاً باعث دور شدن از اهداف و مباحث بنیادی و زیربنایی رشته می‌شود و آسیب‌های جبران‌ناپذیری به زیربنای رشته حسابداری وارد خواهد نمود.

این نوشتار با هدف تحلیل محتوای پژوهش‌های حسابداری و مالی منتشر شده در نشریات علمی پژوهشی در دو حوزه حسابداری و مالی در ایران و مقایسه نتایج آنها با نشریه *finance* آمریکا که دارای رتبه ISI با ضریب تاثیر ۴/۲۱۸ بوده و یکی از معتبرترین نشریات علمی حوزه مالی در دنیا است، نوشته شده است. از دیگر اهداف این پژوهش بررسی رویکردهای کلی نشریات مورد نظر از منظر حوزه‌های موضوعی، همچنین بررسی ارتباط بین تعداد مقالات منتشره با رویکرد حسابداری و مقالات منتشره با رویکرد مالی در ایران و مقایسه نتایج آنها با نشریه *finance* آمریکا، با استفاده از روش‌های تجزیه و تحلیل آماری و اقتصادسنجی است.

۲- مبانی نظری و مروری بر پیشینه پژوهش

مطبوعات به طورعام در دنیای کنونی از معیارها و شاخص‌های توسعه فرهنگی-اجتماعی به حساب می‌آید. امروزه جامعه‌ای را توسعه یافته می‌نامند که در کنار شاخص‌های اقتصادی و جمعیتی نظیر تولید ناخالص ملی، درآمد سرانه، تولید فولاد و انرژی، نرخ امید به زندگی، میزان مرگ و میر و زاد و ولد، ساخت سنی و جنسی جمعیت و شاخص‌های دیگر، آموزش و اطلاعات یاب‌عبارتی دیگر عنصر اطلاعات و میزان دانایی اجتماعی در آن برجسته باشد. بدون تردید در چنین جامعه‌ای مطبوعات و به ویژه نشریات علمی و تخصصی وسیله‌ای برای توزیع، انباشت و هم‌چنین تولید داده‌ها و اطلاعات علمی در جهت گسترش، شکوفایی و پیشرفت همه‌جانبه آن، به طور روزافزون نقش حیاتی و اساسی دارد و نیز نقش سیستم عصبی آن جامعه را ایفاء می‌کند. پیدایش و گسترش وسایل ارتباط جمعی به خصوص فناوری اطلاعات باعث شده است تا برخی گمان برند که دیگر مطبوعات یا نشریات و به طور کلی عصر فرهنگ نوشتاری به سر آمده و جامعه وارد دوران بصری یا فرهنگ تصویری شده است.

این ادعا در مورد نشریات علمی تخصصی صادق نخواهد بود. زیرا نتایج تحقیقات و بررسی‌های متخصصان علوم ارتباطی و اجتماعی حکایت از آن دارد که نه تنها از میزان اعتبار و ارزش اینگونه نشریات کاسته نشده، بلکه دایماً در عصر حاضر که آن را عصر ارتباطات یا اطلاعات یا فراصنعتی نامیده‌اند، نقش و منزلت و جایگاه این رسانه‌ها، عمیق‌تر، گسترده‌تر و حساس‌تر شده است. به ویژه آن که شاهد گسترش روزافزون رشته‌های متعدد علمی در ابعاد بسیار تخصصی و همچنین موسسات و نهادها و آزمایشگاه‌های تحقیقی، پژوهشی هستیم و این امر، ضرورت

گسترده هرچه بیشتر، تخصصی تر و غنی تر این گونه نشریات را توجیه و تبیین می کند. (ریاحی، ۱۳۷۴)

علاوه بر این ارتباط علمی یکی از محورهای اساسی نهاد اجتماعی علم است. مجلات علمی تخصصی یکی از مجاری تولید علمی و ارتباط علمی تلقی شده و سعی در ایفاء دو کارکرد فوق میان اندیشمندان در حوزه های مختلف علمی را عهده دار هستند. بررسی تاریخی علوم نشان می دهد که عوامل موثری در شکل گیری، پیدایش، رشد و توسعه یافتگی علوم به طور عام و دانش حسابداری به طور خاص نقش داشته اند که از آن میان می توان مجلات علمی تخصصی را مورد نظر قرار داد.

مجلات علمی تخصصی نشریات تخصصی هستند که با فاصله زمانی منظم و در مدت نامعلوم منتشر شده و به ایفاء دو کارکرد اجتماعی تولید علمی و ارتباط علمی می پردازند. تعداد متعدد، متنوع و مختلفی مجلات علمی تخصصی در حوزه حسابداری، مدیریت و مدیریت مالی منتشر می شود و گذشت دهه های مختلف معرف آن است که بر تعداد مجلات علمی منتشره افزوده گردیده است.

تحقیقات مشابه موضوع پژوهش حاضر، در حوزه های مشابه نظیر حسابداری و مدیریت انجام گردیده که نشان دهنده اهمیت موضوع در حوزه دانشی است. از آن جمله اعتمادی، حصارزاده و بذرافشان (۱۳۹۱) در پژوهشی با عنوان پیمایش پژوهش های حسابداری مدیریت ایران و استرالیا به این نتیجه رسیدند که علی رغم همبستگی معناداری که بین رویکردهای تحقیقاتی ایران و استرالیا در حوزه های مورد بررسی وجود دارد، لکن میزان تنوع زیر طبقات حوزه های مزبور در ایران کمتر بوده و زمینه هایی وجود دارد که تاکنون کمتر مورد توجه پژوهشگران کشور قرار گرفته است.

نتیجه پژوهش نیکومرام، رهنمای رودپشتی و بیات (۱۳۸۸) با عنوان بررسی دلایل کمبود پژوهش های تجربی انجام شده در حوزه حسابداری مدیریت این بود که باید بدانیم چه تئوری و کدام سیستم با چه ویژگی هایی بکاربرده شود. همچنین الزام به کاربرد تئوری مختص امور مالی احساس می شود.

نتیجه پژوهش رهنمای رودپشتی، بنی طالبی دهکردی و کاویان (۱۳۹۱) با عنوان تحلیل محتوای نشریات دارای رتبه علمی-پژوهشی حسابداری در ایران، این بود که نشریات حسابداری تا حد زیادی در حال انحراف از مسیر درج مقالات مرتبط با اهداف موضوعی مشخص شده از سوی آنها می باشند و به جای انتشار مقالات با موضوع حسابداری، حرکت چاپ مقالات به سمت موضوعات مالی است. اگرچه نسبت انحراف در همه مجلات بررسی شده، یکسان نبود.

پژوهش انجام شده توسط آذر پادیار در سال ۱۳۸۰ با موضوع بررسی پراکندگی پایان نامه های تحصیلی حسابداری با تاکید بر الگوهای موجود و کاربرد روش پژوهش در آن ها نیز به بررسی گرایش پایان نامه های حسابداری از طریق رویکردی موسوم به نسبی گرایی پرداخته است. در قالب این رویکرد از طریق عناصری چون نمونه، موضوع، تئوری و روش پژوهش، ۶ حوزه شناسایی شد. بر اساس نمونه انتخاب شده از پایان نامه ها مشخص شد که حدود ۹۵٪ از پایان نامه های موجود از روش های پژوهشی غیرتجربی استفاده نموده اند.

اعتمادی و فخاری (۱۳۸۳) در پژوهشی با موضوع تبیین نیازها و اولویت های پژوهش های حسابداری به ارائه الگویی برای همسویی پژوهش های آموزش و عمل می پردازند. نتایج پژوهش های آنها نشان می دهد که شکاف زیادی بین

فرضیه ۳- در نشریه Finance ، بین تعداد مقالات منتشره و مقالات با موضوع مالی رابطه معنادار وجود دارد.

۴- روش شناسی پژوهش

این پژوهش از نظر تئوری، در حیطه پژوهش های اثباتی حسابداری قرار می‌گیرد. پژوهش اثباتی شامل مجموعه روشهایی است که علاوه بر بیان مشاهدات، به بررسی روابط بین متغیرهای مورد مشاهده نیز می‌پردازد. همچنین، این پژوهش از لحاظ طبقه بندی بر مبنای هدف از نوع پژوهش های توصیفی است. از نظر نوع زمان انجام پژوهش، این پژوهش پس رویدادی است. در پژوهش پس رویدادی محقق به دنبال کشف و بررسی روابط بین عوامل و شرایط خاصی می‌باشد که قبلاً وجود داشته یا رخ داده است. بنابراین، متغیر وابسته و مستقل هر دو در گذشته رخ داده اند و بر همین مبنای نوع پژوهش را غیرتجربی یا پس از وقوع (پس رویدادی) می‌نامند. (اعتمادی، حسین، ۱۳۹۱)

از طرفی با توجه به استفاده از نمونه ای از جامعه برای اجرای روشها و آزمونهای پژوهش و تعمیم نتایج حاصله به کل جامعه، این پژوهش از لحاظ نوع استدلال برای نتیجه‌گیری، جزء پژوهش‌های استقرایی قرار می‌گیرد. همچنین از آن جهت کیفی است که بیش از آنکه به شمارش و کمی‌سازی پرداخته شود به شناسایی مولفه‌ها توجه شده است. همچنین تحلیل استقرایی است، چون قبل از بررسی محتوای این صفحات هیچ قالب یا چارچوب از پیش تعیین شده ای در ذهن نداشته و صرفاً به شناسایی مؤلفه های موجود پرداخته است.

این تحقیق از لحاظ هدف کاربردی بوده و از نظر تحلیل، تحقیق تحلیلی- توصیفی است. با توجه به هدف تحقیق، از روش تجزیه و تحلیل آماری و

دیدگاه‌های نمایندگان طیف تئوریک و عملی راجع به اولویت‌بندی‌های پژوهش‌هایی وجود دارد.

نتیجه پژوهش رهنمای رودپشتی، بنی‌طالبی دهکردی و کاویان (۱۳۹۳) با عنوان تحلیل محتوای نشریات دارای رتبه علمی-پژوهشی حوزه مالی در ایران و مقایسه با نشریه finance آمریکا که در آن به بررسی و تحلیل ۵۴۶ عنوان مقاله منتشر شده درشش فصلنامه دارای رتبه علمی-پژوهشی در حوزه مالی ایران و ۴۶۷۹ عنوان مقاله منتشر شده در نشریه finance پرداخته شد، این بود که روند پرداختن به موضوع مدیریت مالی در مجلات تخصصی علوم مالی ایران و آمریکا در صدر مقالات منتشره در این نشریات بوده است و این نشریات همسو با عنوان نشریه و اهداف آن اقدام به انتشار مقالات علمی می‌نمایند. اما در کنار آن تنوع انتخاب مقالات در مجلات تخصصی حوزه مالی نیز وجود دارد.

در پژوهش حاضر به تحلیل موضوعی نشریات علمی پژوهشی در دو حوزه حسابداری و مالی در ایران و نشریه Finance آمریکا و مقایسه نتایج آنها با یکدیگر با استفاده از مدل پانل دیتا پرداخته می‌شود.

۳- فرضیات پژوهش

با توجه به مطالعات موجود در زمینه ارتباط محتوای پژوهش‌های انجام شده در رشته حسابداری و مدیریت مالی در ایران، فرضیه های زیرتدوین شده اند.

فرضیه ۱- در نشریات حسابداری ایران ، بین تعداد مقالات منتشره و مقالات با موضوع حسابداری رابطه معنادار وجود دارد.

فرضیه ۲- در نشریات مالی ایران ، بین تعداد مقالات منتشره و مقالات با موضوع مالی رابطه معنادار وجود دارد.

صورت زیر انجام گرفته است (رهنمای رودپشتی، جزوه تدریس مقطع دکتری ۱۳۹۰).

۱- زیر مجموعه‌های موضوعات علوم مالی عبارتند از:

۱-۱- مهندسی مالی شامل مباحث موضوع مالی در حوزه پوشش خطر، مدیریت دارایی‌ها و بدهی‌ها (مدیریت ترازنامه)، اوراق مشتقه، آربیتراژ و سفته بازی مبتنی بر کاربست روش‌های ریاضی و آماری پیشرفته، علوم کامپیوتر و فناوری اطلاعات و... است.

۱-۲- مدیریت مالی شامل مباحث تحلیلگری مالی، برنامه ریزی مالی (سود، ترازنامه، وجوه نقد) و بودجه بندی عملیاتی و سرمایه‌ای، تامین مالی، تصمیم‌گیری مالی، هزینه‌های مالی، تقسیم سود، ساختار سرمایه، ابزارهای مالی، ریسک‌ها، اهرم‌ها، ورشکستگی و... می‌باشد.

۱-۳- مدیریت سرمایه‌گذاری و پورتنوی شامل مباحث تحلیل اوراق بهادار، سرمایه‌گذاری، ریسک و مدیریت ریسک، ابزارهای سنجش ریسک، ارزشگذاری دارایی‌های مالی، قیمت‌گذاری دارایی‌های مالی، اوراق مشتقه، بازارهای مالی، اوراق بهادار سازی و بازار سازی و... می‌باشد.

۱-۴- مالی رفتاری و مالی عصبی شامل مباحث رفتاری در بازار مالی با بهره‌گیری از دانش روانشناسی و روانشناختی و مدیریت خلاف قاعده‌های عقلایی که در تصمیم‌گیری مالی و سرمایه‌گذاری رخ می‌دهد، می‌باشد.

۱-۵- مالی اسلامی شامل مباحث بانکداری اسلامی، ابزار سازی اسلامی نظیر صکوک، استصناع، اجاره و انواع عقود اسلامی مبتنی بر مبانی و مفاهیم فقهی و... است.

اقتصادسنجی استفاده شده است. در این روش برای بررسی رابطه بین دو متغیر از آزمون F لیمر و نرم افزار Eviews و روش معمولی استفاده می‌شود.

۱-۴- روش تخمین مدل به صورت داده‌های تابلویی (پانل دیتا)

با توجه به مطالعات تجربی می‌توان مشاهده کرد که در مطالعاتی که به صورت بین واحدی صورت می‌گیرد، بیشتر از روش‌های اقتصادسنجی داده‌های مقطعی یا داده‌های تابلویی استفاده می‌شود. با توجه به مزایای روش داده‌های تابلویی^۱ و نوع اطلاعات مورد استفاده در این تحقیق، آمار و اطلاعات تلفیقی مربوط به جامعه آماری یازده فصلنامه دارای رتبه علمی-پژوهشی در رشته حسابداری و شش فصلنامه دارای رتبه علمی-پژوهشی در رشته مالی طی دوره زمانی ۱۳۸۸-۱۳۹۱ مورد بررسی و نیز نتایج بدست آمده از این دو حوزه در ایران با نشریه Finance آمریکا در طی ۴ سال ۲۰۰۸-۲۰۱۱ مورد مقایسه قرار گرفته است.

محتوای مورد بررسی مقالات در حوزه مالی شامل عناوین علوم مالی، حسابداری و موضوعات بین رشته‌ای در طول مدت مورد بررسی است. این عناوین خود به ۹ زیر مجموعه شامل مهندسی مالی، مدیریت مالی، مدیریت سرمایه‌گذاری و پورتنوی، موضوعات مالی رفتاری و عصبی، موضوعات مالی اسلامی، حسابداری مالی، حسابداری مدیریت، حسابرسی و موضوعات بین رشته‌ای تقسیم شده‌اند. در حوزه حسابداری نیز محتوای مورد بررسی مقالات، عناوین حسابداری مالی، حسابداری مدیریت، حسابرسی، مدیریت مالی، مدیریت و حسابداری دولتی در طول مدت مورد بررسی است. نحوه دسته بندی مقالات در هر زیر مجموعه به

و بدهی بلند مدت، استراتژی های مالی و تحصیل و ادغام از جمله مقالات طبقه بندی شده در این حوزه است.

۲- در خصوص مدیریت سرمایه گذاری و پورتهوی و علوم مالی بر اساس دیدگاه نیکومرام، رهنمای رودپشتی و شاهوردیانی (۱۳۸۵) تحلیل اوراق بهادار، مدیریت پورتهوی، آریترژ و سفته بازی، مدیریت دارایی و بدهی، تصمیمات سرمایه گذاری خارجی و تامین مالی قراردادهای بین الملل، قیمت گذاری دارایی مالی، ارزشگذاری دارایی های مالی، سنجش عملکرد مبتنی بر ارزش، بازارهای مالی و بررسی کارایی آنها، اوراق بهادار سازی و بازار ساز مالی، تئوری های مالی، مدیریت ریسک و ریسک سنجی، مهندسی مالی و مباحث مالی رفتاری از جمله مباحث مرتبط با مدیریت مالی است. اما باید در نظر داشت که به دلیل نزدیکی مفاهیم و کارکرد آنها بسیاری از موضوعات، ترکیبی از مباحث مدیریت مالی با موضوعات مدیریت سرمایه گذاری و پورتهوی است.

۲- در خصوص مقالات با موضوع حسابداری که خود به چند زیر گروه تقسیم می‌شوند، تعاریف و دسته بندی ها چنین است: بر اساس دیدگاه نظریه پردازان حسابداری همچون هندرکسن (۱۹۹۲)، ولک (۲۰۰۴)، اسکات (۲۰۰۳)، موضوعات با محوریت چارچوب نظری، تئوری های حسابداری و روش شناسی آنها، صورت های مالی اساسی و گزارشگری، شناسایی و اندازه گیری دارایی ها، بدهی ها، درآمدها و هزینه ها، استانداردهای حسابداری، اصول حسابداری، اطلاعات کیفی و مباحث افشا و اخلاق‌گرایی، قیمت گذاری، تصمیم‌گیری و استفاده‌کنندگان و حسابداری اجتماعی در حوزه حسابداری مالی طبقه بندی شدند.

۱-۶- بین رشته ای مالی شامل اقتصاد مالی، حقوق مالی، ریاضیات مالی، راهبری شرکتی و ... است.

۲- زیر مجموعه موضوعات حسابداری نیز عبارتند از:
۱-۲- حسابداری مالی در حوزه گزارشگری مالی مبتنی بر اصول و ضوابط حسابداری، اهداف و کارکردهای برون سازمانی و مقالات مرتبط با علوم مالی

۲-۲- حسابداری مدیریت در حوزه مدیریت هزینه و اهداف درون سازمانی و هزینه‌یابی در حوزه بهای تمام شده و مقالات مرتبط با علوم مالی

۳-۲- حسابرسی در حوزه ارزیابی ریسک، قضاوت و ارزیابی عملکرد مدیریت و مقالات مرتبط با علوم مالی

۴-۲- حسابداری دولتی شامل حسابداری بخش عمومی، بودجه‌ریزی عملیاتی، حسابداری حسابهای ملی، گزارش تفریح بودجه و ...

۵-۲- بین رشته‌ای شامل حسابداری رفتاری، حسابداری اسلامی، مهندسی حسابداری، ...

ملاک طبقه بندی هر عنوان مقاله در ۳ گروه کلی حوزه حسابداری بر اساس دیدگاههای متخصصان دیگر نیز به شرح زیر بوده است:

۱- در خصوص مدیریت مالی و مقالات مرتبط با آن بر اساس نظرات متخصصان حسابداری و مالی مانند اسلامی بیدگلی (۱۳۸۹)، رهنمای رودپشتی، نیکومرام و هیبتی (۱۳۹۱) موضوعاتی مانند نسبتهای مالی، مدیریت مالی راهبردی، اهرم‌های مالی، انواع ریسک‌های مالی، روش شناسی و اندازه‌گیری ابزارهای مالی، دارایی‌های سرمایه‌ای، ورشکستگی، روش‌های تامین مالی، برنامه‌ریزی مالی و تجزیه و تحلیل صورت‌های مالی، بودجه بندی عملیاتی و مالی (سرمایه ای و نقد)، مدیریت تامین مالی و سرمایه در گردش، ساختار سرمایه و سیاست تقسیم سود، اجاره

بر اساس تحقیق انجام شده توسط اعتمادی، حصارزاده و بذرافشان (۱۳۹۱)، مقالات با محوریت سیستم‌های کنترل مدیریت، اندازه‌گیری عملکرد، بودجه‌بندی، قیمت گذاری انتقالی، بودجه‌بندی سرمایه‌ای، انگیزه‌ها و محرک‌ها، هزینه‌یابی، سایر روش‌های پیشرفته هزینه‌یابی و روش شناسی آنها در حوزه حسابداری مدیریت قرار گرفتند.

موضوعاتی همچون استانداردهای حسابداری، آیین رفتار حرفه‌ای حساب‌برسان، مسئولیت‌های قانونی حساب‌برسان، ارزیابی سیستم کنترل‌های داخلی، نمونه‌گیری و ماهیت شواهد حسابداری، حسابداری جامع، حسابداری عملکرد، تکنیک‌های حسابداری و سایر خدمات اعتباردهی آنها، اظهار نظر حساب‌برسان، ریسک حسابداری و قراردادهای حسابداری بر اساس دیدگاه صاحب نظرانی مانند والتر بی. میگز، ویتینگتون و پینی (۱۹۹۰)، در حیطه مقالات حسابداری قرار گرفتند.

۳- بر اساس دیدگاه اسمیت (۱۹۹۰) مقالات با محوریت عملکرد، کارایی و بهره‌وری سازمانی، تحول سازمانی، ساختار و طراحی سازمانی، فشار و استرس شغلی، مباحث جنسیتی در سازمان، تئوری‌های سازمانی، ارتباطات سازمانی، نگرشهای شغلی، رفتار و فرهنگ سازمانی، انگیزش سازمانی، مدیریت کسب و کار، اقتصاد مالی و حاکمیت شرکتی در حوزه بین رشته‌ای طبقه‌بندی شدند.

با توجه به اینکه در حوزه نشریات حسابداری در ایران بر اساس پژوهش انجام شده با عنوان تحلیل محتوای نشریات دارای رتبه علمی پژوهشی حوزه حسابداری توسط رهنمای رودپشتی و همکاران (۱۳۹۱)، ۳۵ درصد مقالات منتشره با موضوع حسابداری مالی و ۳۲ درصد مقالات منتشره با موضوع مدیریت مالی و علوم مالی طی دوره مورد بررسی هستند، همچنین در حوزه نشریات مالی در ایران بر اساس پژوهش انجام شده با عنوان تحلیل

محتوای نشریات دارای رتبه علمی پژوهشی حوزه مالی و مقایسه با نشریه Finance آمریکا توسط رهنمای رودپشتی و همکاران (۱۳۹۳)، ۳۴ درصد مقالات با موضوع مدیریت مالی و علوم مالی و تنها ۱۰ درصد مقالات جمعاً با موضوعات حسابداری مالی، حسابداری و حسابداری مدیریت طی دوره مورد بررسی هستند، لذا در این پژوهش تلاش گردید در تحلیل اقتصادسنجی، رابطه بین این متغیرها یعنی تعداد مقالات منتشره و موضوعات دو حوزه حسابداری و مالی در ایران و نشریه Finance آمریکا، با استفاده از روش‌های مختلف موجود برای داده‌های تابلویی، مورد بررسی قرار گیرد تا مشخص شود که آیا نتایج حاصل از هر دو نوع پژوهش دارای همپوشانی هستند و نتایج یکدیگر را تایید می‌کنند؟

برای این منظور، ابتدا فرضیه همگنی یازده فصلنامه دارای رتبه علمی- پژوهشی در رشته حسابداری و شش فصلنامه دارای رتبه علمی- پژوهشی در حوزه مالی ایران در مقایسه با ناهمگنی آنها مورد آزمون قرار می‌گیرد و در صورت ناهمگنی بودن فصلنامه‌های علمی- پژوهشی، برای انتخاب روش اثرات ثابت یا اثرات تصادفی از آزمون هاسمن^۲ استفاده می‌شود. در نهایت بعد از انتخاب روش تخمین بهینه، مدل مورد تخمین قرار گرفته و به تفسیر ضرایب پرداخته می‌شود. تجزیه و تحلیل اطلاعات و نیز تخمین مدل به کمک نرم افزار Eviews انجام می‌گیرد.

۲-۴- آزمون معنی دار بودن اثرات مقطعی (F لیمر)

قبل از ورود به بحث بررسی و تفسیر نتایج مدل لازم است ابتدا آزمون شود که آیا یازده فصلنامه دارای رتبه علمی- پژوهشی در حوزه حسابداری و شش فصلنامه دارای رتبه علمی- پژوهشی در حوزه مالی ایران که مورد بررسی قرار گرفته‌اند؛ همگن

روش اثرات ثابت برآورد می‌شود. نتایج برآورد مدل در جدول ۱ ارائه شده است.

در خصوص فرضیه اول پژوهش با توجه به اینکه از داده‌های ۱۱ فصلنامه حسابداری در طول چهار سال استفاده شده طبق جدول ۱، نتایج تخمین نشان می‌دهد که در حوزه حسابداری، مقدار احتمال محاسبه شده برای ۵ نشریه بررسی های حسابداری و حسابرسی، حسابداری مالی، حسابداری مدیریت، پژوهشهای تجربی حسابداری و دانش حسابرسی به ترتیب $p=0.005, 0.001, 0.002, 0.000, 0.000$ است که کمتر از $0/05$ می‌باشد و می‌توان نتیجه گرفت که بین تعداد مقالات منتشره در این نشریات و موضوع حسابداری ارتباط معنادار و مثبت وجود دارد.

هستند یا خیر؟ در این آزمون، که به وسیله آماره F لیمر صورت می‌گیرد، فرضیه صفر دال بر همگن بودن یازده فصلنامه دارای رتبه علمی- پژوهشی در رشته حسابداری و شش فصلنامه دارای رتبه علمی- پژوهشی در حوزه مالی ایران مورد بررسی بوده است. با در نظر گرفتن مدل بررسی رابطه بین دو متغیر، مقالات با موضوع حسابداری و مقالات با موضوع مالی طی سال‌های ۱۳۹۱-۱۳۸۸ در دو حوزه نشریات حسابداری و مالی ایران همچنین نشریه Finance آمریکا ارایه شده است.

۳-۴- برآورد رابطه بین دو متغیر مقالات با موضوع حسابداری و مقالات با موضوع مالی و تحلیل نتایج

با توجه به نتایج آزمون F لیمر، در این قسمت از تحقیق، رابطه بین دو متغیر مورد بررسی با استفاده از

جدول ۱- روش داده های تلفیقی در نشریات حوزه حسابداری ایران طی سال‌های ۱۳۸۸-۱۳۹۱

متغیر	ضریب برآورد شده	مقدار آماره آزمون t	ارزش احتمال (Prob.)
بررسی های حسابداری و حسابرسی	-۷,۷۲	-۷,۲۱	۰,۰۰۵
مجله دانش حسابداری	۵۷,۷۸	۱,۳۷	۰,۰۸۷
تحقیقات حسابداری و حسابرسی	-۰,۱۵	-۰,۸۳	۰,۲۱۰
پژوهشهای حسابداری مالی	-۰,۳۴۶	-۰,۴۵	۰,۱۴
چشم انداز مدیریت مالی و حسابداری	-۰,۴۷۹۸	-۲,۳۱۶	۰,۰۲۳
پیشرفتهای حسابداری(علوم اجتماعی و انسانی)	-۱,۰۴۲۳	-۰,۷۸	۰,۱۲۵
حسابداری مالی	۵۰,۹۷	۱۲,۶۶	۰,۰۰۱
حسابداری مدیریت	۲,۳۹۹	۲,۰۸۷	۰,۰۰۲
پژوهشهای تجربی حسابداری	-۵,۶۸۴	-۳,۶۵	۰,۰۰۰
دانش حسابرسی	۶,۳	۴,۲۹	۰,۰۰۰
پژوهشنامه حسابداری مالی و حسابرسی	-۰,۳۷۶	-۴,۳۲	۰,۱۶۸
R-squared Adjusted		۰/۴۳	
Prob F		۰,۰۰۰	
F لیمر		۰,۵۲۳	

منتشره در این حوزه است که اقدام به انتشار مقالات با موضوعاتی همچون مالی و مدیریتی می‌نمایند.

بر اساس جدول ۲، درخصوص فرضیه دوم پژوهش مبنی بر اینکه در نشریات مالی ایران، بین تعداد مقالات منتشره و موضوع مالی رابطه معنادار وجود دارد، نتایج پژوهش در ۶ نشریه این حوزه که شامل نشریات دوفصلنامه تحقیقات مالی، فصلنامه بورس اوراق بهادار، فصلنامه دانش مالی تحلیل اوراق بهادار، فصلنامه مهندسی مالی و مدیریت پورتفوی، چشم‌انداز مدیریت مالی و حسابداری و دانش سرمایه گذاری میباشد، نشان می‌دهد مقدار احتمال محاسبه شده برای این نشریات به ترتیب $p=0.007, 0.0012$ می‌باشد که نشانگر وجود رابطه معنادار و مثبت بین این دو متغیر است به طوری که اگر متغیر مستقل یک واحد افزایش یابد، تعداد مقالات با موضوع مالی ۰/۹۳ واحد افزایش می‌یابد. در نتیجه می‌توان تحلیل کرد که با افزایش تعداد مقالات منتشره در این نشریات، تعداد مقالات با موضوع مالی نیز افزایش چشمگیری می‌یابد و رابطه معنادار و مثبتی بین متغیرهای مستقل و وابسته در فرضیه دوم وجود دارد. مقدار F نیز برای کل نشریات مورد نظر ۰,۰۰۰ است و نتایج فرضیات را تایید می‌کند.

بر اساس جدول ۱، نتایج تخمین نشان میدهد که درحوزه حسابداری، مقدار احتمال محاسبه شده برای ۶ نشریه دیگر یعنی مجله دانش حسابداری، تحقیقات حسابداری و حسابرسی، پژوهشهای حسابداری مالی، چشم‌انداز مدیریت مالی و حسابداری، پیشرفتهای حسابداری (علوم اجتماعی و انسانی) و پژوهشنامه حسابداری مالی و حسابرسی به ترتیب $p=0.087, 0.210, 0.14, 0.663, 0.125, 0.168$ است که بیشتر از ۰/۰۵ می‌باشد و می‌توان نتیجه گرفت که بین تعداد مقالات منتشره در این نشریات و موضوع حسابداری ارتباط معنادار وجود ندارد. نتایج این پژوهش دقیقاً با نتایج پژوهش رهنمای رودپشتی و همکاران (۱۳۹۱) همپوشانی دارد و آنها را تایید می‌کند.

به طور کلی مجموعاً در ۱۱ نشریه حوزه حسابداری رابطه بین این دو متغیر مورد بررسی درکل معنی‌دار است. به طوری که اگر متغیر مستقل (تعداد مقالات) یک واحد افزایش یابد، تعداد مقالات با موضوع حسابداری ۰/۴۳ واحد افزایش می‌یابد. در نتیجه می‌توان تحلیل کرد که با افزایش تعداد مقالات منتشره در نشریات حوزه حسابداری، تعداد مقالات در موضوع حسابداری نیز افزایش می‌یابد اما این افزایش دارای رابطه متناسب با افزایش تعداد مقالات منتشره نیست و علت آن نیز ناهمگونی نتایج ۶ نشریه

جدول ۲- روش داده های تلفیقی در نشریات حوزه مالی ایران طی سالهای ۱۳۸۸-۱۳۹۱

متغیر	ضریب برآورد شده	مقدار آماره آزمون t	ارزش احتمال (Prob.)
دوفصلنامه تحقیقات مالی	-۶,۸۹	-۶,۲۴	۰,۰۰۷
فصلنامه بورس اوراق بهادار	۵,۹۸	۳,۱۲	۰,۰۰۱۲
فصلنامه دانش مالی تحلیل اوراق بهادار	-۳۶۲,۲	-۵,۹	۰,۰۳
فصلنامه مهندسی مالی و مدیریت پورتفوی	-۴,۲۲	-۱,۹۸	۰,۰۰۰
چشم‌انداز مدیریت مالی و حسابداری	-۰,۲۷۶	-۷,۰۹	۰,۰۲
دانش سرمایه گذاری	-۰,۱۵۵۷	-۱,۶۹	۰,۰۰۰
R-squared Adjusted		۰/۹۳	
Prob F		۰,۰۰۰	
F لیمر		۹/۰۷	

جدول ۳- روش داده‌های تلفیقی در نشریات حوزه مالی ایران طی سال‌های ۱۳۸۸-۱۳۹۱

متغیر	ضریب برآورد شده	مقدار آماره آزمون t	ارزش احتمال (Prob.)
finance	۶/۹	۳,۶۸	۰,۰۰۰
R-squared Adjusted		۰/۹۸	
Prob F		۰,۰۰۰	
F لیمر		۰/۴۲۳	

تایید می‌کند و نشان می‌دهد بین دو متغیر تعداد مقالات منتشره و موضوع حسابداری ارتباط ۴۳ درصدی وجود دارد که کمتر از ۵۰ درصد می‌باشد و با افزایش یک درصدی تعداد مقالات منتشره، تنها ۰/۴۳ مقالات منتشره دارای موضوع حسابداری است و مابقی به موضوعاتی همچون مدیریت مالی و مدیریتی اختصاص داده می‌شود.

یافته‌های پژوهش در حوزه نشریات مالی ایران بر اساس پژوهش رهنمای رودپشتی و همکاران (۱۳۹۳) نیز نشان می‌دهد که در شش نشریه علمی پژوهشی حوزه مالی در ایران، ۳۴٪ مقالات منتشره با بیشترین درصد با موضوع مدیریت مالی و مجموعاً ۹٪ مقالات منتشره با موضوعات حسابداری مالی، حسابداری مدیریت و حسابرسی بوده است. بر اساس نتایج این پژوهش نیز بین دو متغیر تعداد مقالات منتشره و موضوع مالی ارتباط ۹۳ درصدی وجود دارد و با افزایش یک درصدی تعداد مقالات منتشره، ۰/۹۳ مقالات منتشره دارای موضوع مالی است و مابقی به موضوعاتی همچون حسابداری و مدیریتی اختصاص داده می‌شود. بنابراین طبق مدل پانل دیتا و آزمون F رابطه معناداری بین دو متغیر تحقیق وجود دارد و نتایج این پژوهش همسو و تایید کننده نتایج پژوهش‌های قبلی است.

در نشریه Finance نیز طبق پژوهش رهنمای رودپشتی و همکاران (۱۳۹۳)، ۲۸٪ درصد مقالات منتشره به موضوع مدیریت مالی اختصاص دارد و از لحاظ رتبه موضوعی انتشار مقالات در این نشریه،

طبق جدول ۳، درخصوص فرضیه سوم پژوهش مبنی بر اینکه در نشریه Finance، بین تعداد مقالات منتشره با موضوع مقالات مالی رابطه معنادار وجود دارد، نتایج پژوهش نشان می‌دهد. مقدار احتمال محاسبه شده برای این نشریه $p=0.000$ می‌باشد که نشانگر وجود رابطه معنادار و مثبت بین این دو متغیر است به طوری که اگر متغیر مستقل یک واحد افزایش یابد، تعداد مقالات با موضوع مالی ۰/۹۸ واحد افزایش می‌یابد که نشانگر وجود رابطه معنادار و مثبت بین این دو متغیر است. در نتیجه می‌توان تحلیل کرد که با افزایش تعداد مقالات منتشره در این نشریه، مقالات با موضوع مالی افزایش می‌یابد و رابطه معنادار و مثبتی بین متغیرهای مستقل و وابسته در فرضیه سوم وجود دارد. بر این اساس نتایج فرضیه دوم و سوم در مورد نشریات حوزه مالی ایران و نشریه Finance آمریکا مشابه می‌باشند، اما در نشریات حوزه حسابداری این همپوشانی کمتر وجود دارد و نیاز به بازنگری اساسی در محتوا و فرایند گزینش مقالات مرتبط با محتوای نشریه می‌باشد.

بنابراین نتایج بررسی‌ها در حوزه نشریات حسابداری ایران بر اساس مقاله رهنمای رودپشتی و همکاران (۱۳۹۱) نشان می‌دهد که ۳۵٪ درصد مقالات منتشره با موضوع حسابداری و ۳۲٪ مقالات منتشره در ۱۱ مجله حوزه حسابداری ایران با موضوع مالی است و روند پرداختن به موضوعات مالی در مجلات تخصصی حسابداری رو به افزایش است که نتایج مدل پانل دیتا نیز در این پژوهش، این موضوع را

اول است. مقالات منتشر شده در این نشریه با موضوعات حسابداری مالی، حسابداری مدیریت و حسابرسی مجموعاً ۷٪ بوده است. این نتایج دقیقاً با نتایج این پژوهش با استفاده از آزمون F و مدل پانل دیتا همخوانی دارد. زیرا بر اساس نتایج این پژوهش نیز بین دو متغیر تعداد مقالات منتشره و موضوع مالی ارتباط ۹۸ درصدی وجود دارد و با افزایش یک درصدی تعداد مقالات منتشره، ۰/۹۸ مقالات منتشره دارای موضوع مالی است و مابقی به موضوعاتی همچون حسابداری و مدیریتی اختصاص داده می‌شود. بنابراین طبق مدل پانل دیتا رابطه معناداری بین دو متغیر تحقیق وجود دارد و نتایج این پژوهش همسو و تایید کننده نتایج پژوهش های قبلی است.

۶- نتیجه گیری و بحث

نتایج نهایی و جمع بندی داده های تحلیل شده نشان می دهد که در نشریات حوزه حسابداری ایران اگر متغیر مستقل یک واحد افزایش یابد، تعداد مقالات با موضوع حسابداری مالی ۰/۴۳ واحد افزایش می یابد و حاکی از آن است که رابطه معنا داری بین افزایش تعداد مقالات منتشره و مقالات با موضوعات حسابداری در نشریات حسابداری ایران وجود دارد، هرچند این ارتباط معنادار و مثبت است اما این نتایج حکایت از انحراف این نشریات از مسیر و هدف تعیین شده در راستای ارتقاء دانش حسابداری دارد و نیازمند تفکر و تدبیر اساسی و برنامه ریزی جدی و دقیق از سوی هیات تحریریه نشریات، اساتید حسابداری و نهادهای موثر حرفه در جهت تغییر از رویه موجود و جلوگیری از آسیب های جدی ناشی از تداوم این رویه می باشد.

نتایج نهایی و جمع بندی داده های تحلیل شده در حوزه نشریات مالی ایران نشانگر از وجود رابطه معنادار بین این دو متغیر است به طوری که اگر متغیر

مستقل یک واحد افزایش یابد، تعداد مقالات با موضوع مالی ۰/۹۳ واحد افزایش می یابد. در نتیجه می توان تحلیل کرد که با افزایش تعداد مقالات منتشره در این نشریات، مقالات با موضوع مالی افزایش چشمگیری می یابد و رابطه معناداری بین متغیرهای مستقل و وابسته در فرضیه دوم وجود دارد که متناسب با اهداف انتشار این نشریات است. بنابراین نشریات مالی ایران در مسیر اهداف نشریه و رشته مدیریت مالی اقدام به انتشار مقالات می نمایند و در این زمینه خدشه ای به رشته حسابداری وارد نمی شود. در نشریه Finance آمریکا که یکی از معتبرترین و با سابقه ترین نشریات مالی دنیا است نیز، بین تعداد مقالات منتشره در هر شماره و مقالات با موضوع مالی رابطه معنادار و مثبت وجود دارد، به طوری که اگر متغیر مستقل یک واحد افزایش یابد، تعداد مقالات با موضوع مالی ۰/۹۸ واحد افزایش می یابد که کاملاً منطبق با اهداف و سیاستهای انتشار این نشریه معتبر مالی در دنیا است و حرکت انتشار مقالات مالی در نشریات مالی ایران نیز همسو با نشریه Finance آمریکا است.

براین اساس، داده ها نشان می دهد که اولویت های پژوهشی در نشریات حسابداری ایران که عمدتاً محصول پایان نامه های مقاطع کارشناسی ارشد و دکتری حسابداری و با هدایت سرمایه انسانی عظیم رشته حسابداری یعنی استادان با مرتبه علمی استاد، دانشیار و استادیار انجام می شود، در حال فاصله گرفتن از پرداختن به موضوعات بنیادین رشته همچون چارچوب نظری، ویژگی های کیفی، تئوری های حسابداری، فلسفه حسابداری و سایر موضوعات زیر بنایی دانش حسابداری و توجه بسیار گسترده به موضوعات دیگر با محتوای مدیریت مالی، اهرم های مالی، ریسک، سود و ساختار سرمایه و دیگر مباحث حوزه مالی می باشد و نیازمند بازنگری عمیق به محتوا

* رهنمای رودپشتی، فریدون و بهاره بنی‌طالبی دهکردی و مریم کاویان (۱۳۹۳). تحلیل محتوای نشریات دارای رتبه علمی- پژوهشی رشته حسابداری ایران، مجله دانش مالی تحلیل اوراق بهادار، شماره ۲۱

* ریاحی، محمداسماعیل (۱۳۷۴)، مجلات علمی، مجرای ارتباط دانشمندان، فصلنامه رهیافت، شماره ۱۰

* نیکومرام، هاشم و فریدون رهنمای رودپشتی و علی بیات (۱۳۸۸)، بررسی دلایل کمبود پژوهشهای تجربی انجام شده در حوزه حسابداری مدیریت، مجله حسابداری مدیریت، شماره ۲

* Baruch. Y.(2001)."Global or North American ? A Geographical Based Comparative Analysis of Publications in Top Management Journals". International Journal of Cross Cultural Management, Vol. 1, No. 1, pp.109-126.

* Coe, M and Weinstock, L(1984). "Evaluating Management Journals: A Second Look" ,Academy of Management Journal,vol,27,No.3 pp:660-684

* Kacmar, .M and Feldman.D.C(2006). "Organizational Research methods "The Journal of Management, Vol. 32, No. PP:4, 477-506

* Extejt.M.M, & Smith.J.E (1990). "The Behavioral Sciences and Management :An Evaluation of Relevant Journals." Journal of Management, Vol. 16, No. 3, PP: 539-551

یادداشت‌ها

^۱ - برای مطالعه مزایای روش داده‌های تابلویی به منبع (Baltagi, 2005, pp. 4-7) مراجعه شود.

^۲ - Hausman Test

و اهداف مرتبط با نشریات حسابداری و تلاش در جهت تحقق اهداف مرتبط با رشته است. این نتایج با نتایج پژوهش‌های انجام شده توسط نیکومرام و همکاران (۱۳۸۸)، رهنمای رودپشتی (۱۳۹۱)، اعتمادی و همکاران (۱۳۹۱) و رهنمای رودپشتی (۱۳۹۳) همسو می‌باشد.

اما در حوزه مالی دست اندرکاران نشر نشریه‌های علمی پژوهشی، تلاش نمودند تا کاملاً منطبق با اهداف و کارکردهای محتوا و عنوان نشریات مالی اقدام به انتشار مقالات با موضوعات مالی نمایند. هرچند این روند تفاوت‌های جزئی با معتبرترین نشریه مالی دنیا یعنی Finance آمریکا دارد اما در همان مسیر در حرکت می‌باشد و می‌توان از این روند در جهت بهبود وضعیت انتشار نشریات حوزه حسابداری ایران بهره برد.

فهرست منابع

* اعتمادی، حسین و حسین فخاری (۱۳۸۳)، تبیین نیازها و اولویت‌های پژوهش‌هایی حسابداری، بررسی‌های حسابداری و حسابرسی، سال یازدهم، شماره ۳۵

* اعتمادی، حسین و حصار زاده و آمنه بذرافشان (۱۳۹۱)، پیمایش پژوهش‌های حسابداری مدیریت (ایران و استرالیا)، مجله حسابداری مدیریت، شماره ۱۴

* پادیار، آذر (۱۳۸۰)، بررسی پراکندگی پایان‌نامه‌های تحصیلی حسابداری با تاکید بر الگوهای موجود

* رهنمای رودپشتی، فریدون و بهاره بنی‌طالبی دهکردی و مریم کاویان (۱۳۹۱)، تحلیل محتوای نشریات دارای رتبه علمی- پژوهشی رشته حسابداری ایران، مجله حسابداری مدیریت، شماره ۱۵